

Dokument nr. 3:1

(2001–2002)

Riksrevisjonens gjennomgåelse og vurdering av antegnelsene til statsregnskapene for 1998–1999 desidert «Til observasjon» og en oppfølging av forvaltningsrevisjoner behandlet av Stortinget

Til Stortinget

Riksrevisjonen legger med dette fram Riksrevisjonens gjennomgåelse og vurdering av antegnelse til statsregnskapene for 1998–1999 desidert «Til observasjon» og en oppfølging av forvaltningsrevisjoner behandlet av Stortinget. Et tilsvarende dokument ble lagt fram for Stortinget høsten 2000, og det er i den videre oppfølgingen tatt hensyn til synspunkter/merknader som framkom ved Stortingets behandling.

Riksrevisjonens årlige gjennomgang av sakene desidert «Til observasjon» har medført en bedre oppfølging av de antegnede forholdene i forvaltningen, og i de fleste tilfeller kan derfor sakene avsluttes i det påfølgende år.

For en del sakers vedkommende er utarbeidelsen av nytt regelverk eller nye rutiner i slutfasen eller nylig iverksatt, eller departementet har meddelt at en rekke tiltak er iverksatt for å bedre påpekte forhold. Disse sakene anses også for avsluttet. Effekten av tiltakene og utviklingen videre vil bli fulgt opp i den løpende revisjonen. Hvis framtidig praksis ikke utvikler seg tilfredsstillende, vil forholdet bli tatt opp som en ny sak.

Praksis med å foreslå saker desidert «Til observasjon» har endret seg noe de senere årene. For eksempel vil alle saker knyttet til regnskap med vesentlige mangler bli tatt opp under «Til decharge etter omstendighetene», og eventuelle merknader til neste års regnskap vil bli tatt opp som en ny antegnelse til statsregnskapet det påfølgende året.

Stortinget har sluttet seg til at alle forvaltningsrevisjoner sendes Stortinget uten forslag til desisjon. Det legges i stedet opp til at forvaltningsrevisjoner som er rapportert til Stortinget, følges opp etter tre år for å se om de endringene som var forutsatt ved Stortingets behandling, er gjennomført.

Dokument nr. 3:1 (2001–2002) omhandler 12 antegnelser til statsregnskapene for 1998–1999 som tidligere er desidert «Til observasjon». Fem saker står fortsatt til observasjon, mens sju saker anses for avsluttet. I tillegg omtales oppfølgingen av seks forvaltningsrevisjoner behandlet av Stortinget i 1998. To av disse sakene foreslås fulgt opp videre, mens resten anses for avsluttet.

Riksrevisjonen, 9. november 2001.

For Riksrevisorkollegiet

Bjarne Mørk-Eidem
riksrevisor

Innhold

	Side
Arbeids- og administrasjonsdepartementet	1
Finansdepartementet	3
Forsvarsdepartementet	7
Kommunal- og regionaldepartementet	8
Landbruksdepartementet	9
Samferdselsdepartementet	10
Forvaltningsrevisjoner behandlet av Stortinget i 1998	12

Arbeids- og administrasjonsdepartementet

I Antegnelser desidert «Til observasjon» som anses for avsluttet

Statsregnskapet 1999

1 Behandling av feilutbetalinger og misbruk av attføringsytelser

I antegnelsene til statsregnskapet for 1999 pekte Riksrevisjonen på flere kritikkverdige forhold vedrørende saksbehandlingen av feilutbetalinger og misbrukssaker ved «ytelser til yrkesrettet attføring», jf. Dokument nr. 1 (2000–2001), Innst. S. nr. 138 (2000–2001) og Stortingets behandling 22. februar 2001. I innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen ble det uttalt at komiteen har merket seg at revisjonen fortsatt viser avvik mellom gjeldende rutiner og retningslinjer og praksis vedrørende behandlingen av feilutbetalinger og misbruk av attføringsytelser, og at utestående restanser på slike saker har økt fra 12,2 mill. kroner i mai 1998 til 23,4 mill. kroner i november 1999. Komiteen har registrert at departementet ser alvorlig på situasjonen og at det er opprettet egne enheter som kun skal arbeide med feilutbetalingssaker og at det vil bli sett på mulighetene for å styrke den forebyggende innsatsen. Komiteen uttalte videre at den forutsatte at departementet følger opp at Aetat Arbeidsdirektoratet iverksetter tilstrekkelige tiltak for å bedre saksbehandlingen på området og at rutinene følges slik at krav ikke foreldes.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har i brev av 3. august 2001 til Riksrevisjonen orientert

om status på arbeidet med feilutbetalinger og misbruk av attføringsytelser. Departementet opplyser at sentraliseringen av feilutbetalingssaker har medført grundigere saksbehandling, og bedre organisering og dokumentasjon av sakene. Kontroller utført av Aetat Arbeidsdirektoratet bekrefter at kvaliteten på saksbehandlingen gjennomgående er god, men det er avdekket enkelte uregelmessigheter og noe svikt i rutinene ved oversendelse til Statens Innkrevingsentral og Aetat Arbeidsdirektoratet. Departementet opplyser videre at det legges opp til nye beregningsregler for attføringsytelser fra 1. januar 2002. Det blir etablert et eget meldekortsystem og etterskuddsvis anvisning. Dette vil gi bedre oppfølgingsrutiner og i stor grad forhindre systemmessige feilutbetalinger. Ifølge departementet er Aetat Arbeidsdirektoratet av den oppfatning at sterkere signaler om å opprette feilutbetalingsenheter vil medføre raskere saksbehandling og flere behandlede saker. Endret organisering av Aetat lokal forventes også å medføre økt kompetanse og trygghet for saksbehandlere til å håndtere denne type saker.

Riksrevisjonen har merket seg at departementet har fulgt opp de svakheter og mangler som er påpekt og at nye beregningsregler for attføringsytelser blir innført fra 1. januar 2002.

Saken anses for avsluttet.

II Antegnelser desidert «Til observasjon» som fortsatt står til observasjon

Statsregnskapet 1999

1 Statens Pensjonskasse – revisjon av pensjoner

I antegnelsene til statsregnskapet for 1999 tok Riksrevisjonen opp en rekke svakheter i den interne kontrollen knyttet til behandlingen av pensjoner i Statens Pensjonskasse (SPK), jf. Dokument nr. 1 (2000–2001), Innst. S. nr. 138 (2000–2001) og Stortingets behandling 22. februar 2001. Det ble som følge av svakhetene funnet en rekke feil i beregning og utbetaling av pensjoner.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen uttalte ved sin behandling av saken at det ikke var tilfredsstillende at feilprosenten i pensjonsutbetalingene ikke hadde blitt redusert i løpet av de siste årene og påpekte at det er svært vanskelig for den enkelte å kontrollere om pensjonsutbetalingene er korrekte. Det ble uttrykt tilfredshet med at pensjonene i stor grad ble utbetalt til rett tid, men det ble understreket at dette ikke skulle gå på bekostning av kravene til kontroll og rettssikkerhet for SPKs medlemmer. Komiteen forutsatte at departementet holdt en løpende dialog med SPK om forholdene og iverksatte nødvendige tiltak.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet redegjør i brev av 3. august 2001 til Riksrevisjonen for departementets oppfølging av de påpekte forhold

overfor SPK. Departementet opplyser at SPK i oktober 2000 la fram en framdriftsplan for å utbedre påviste feil og mangler. I denne planen ble det lagt til grunn at 42 av totalt 60 punkter som ble tatt opp av Riksrevisjonen, skulle gjennomgås innen utgangen av 2001, mens 18 punkter skulle håndteres utenfor prioriteringsplanen. SPK har senere rapportert at arbeidet er noe forsinket, og at de nå planlegger å ferdigbehandle forholdene innen utgangen av 2002. Det er i denne sammenheng nevnt at SPK forsøker å liste ut alle pensjoner berørt av påviste feil og deretter korrigerer de enkelte sakene tilbake i tid til da feilene oppsto. Dette arbeidet har vist seg mer omfattende enn opprinnelig antatt, blant annet fordi antall saker er høyere enn forutsatt.

Riksrevisjonen har merket seg at enkelte punkter som ble tatt opp ikke omfattes av SPKs handlingsplan. Dette gjelder blant annet flere punkter knyttet til feil i data om folketrygd som er lagt til grunn for samordningen av pensjoner utbetalt av SPK. Riksrevisjonen ser det som viktig at også disse forholdene blir behørig behandlet av SPK.

For øvrig har Riksrevisjonen merket seg at departementet vil følge nøye med på framdriften i forhold til den reviderte framdriftsplanen.

Saken står fortsatt til observasjon.

Finansdepartementet

I Antegnelser desidert «Til observasjon» som anses for avsluttet

Statsregnskapet 1998

1 Statsskatt, FLT-posteringer i skattefogdkontorenes regnskaper

Forenklet lønnsinnberetning og trekkoppgjør (FLT) innebærer at arbeidsgiverne skal innbetale forskuddstrekket til skatteoppkreveren i arbeidsgiverens kontorkommune uansett hvor arbeidstakerne er skattepliktige. Skatteoppkreveren vil dermed også motta skattetrekk som skal til andre kommuner. Statens andel av FLT-posteringer i skattefogdkontorenes regnskaper skal for landet samlet utjevnes mot hverandre, slik at saldoen på FLT-kontoen blir 0 på landsbasis.

I antegnelsene til statsregnskapet for 1998 ble det blant annet påpekt at det var en kreditsaldo på 137,6 mill. kroner for skattefogdkontorene og på 132 mill. kroner for skatteregnskapene. Revisjonen av FLT-kontoen for 1999 viste likeledes en kreditsaldo på 69 mill. kroner. Saken ble senest lagt fram for Stortinget i Dokument nr. 3:1 (2000–2001), jf. Innst. S. nr. 137 (2000–2001) og Stortingets behandling 22. februar 2001. Riksrevisjonen bemerket at saldoene fortsatt ikke var oppklart, og at departementet ville holde Riksrevisjonen orientert om status i arbeidet.

Finansdepartementet opplyser i brev av 17. august 2001 til Riksrevisjonen at kontoen for FLT-posteringer på landsbasis avstemmes annenhver måned. For å søke å finne årsakene til avvik mellom utskrifter fra skatteregnskapene og tall fra skattefogdkontorenes regnskaper, ble alle posteringer gjennomgått i en bestemt periode i ett fylke. Dette omfattet FLT-posteringene i samtlige kommuner i Vestfold og tilsvarende posteringer foretatt ved Vestfold skattefogdkontor. Undersøkelsen viste at avviket mellom skatteregnskapssentralens og skattefogdkontorets regnskaper i hovedsak kunne forklares med at enkelte innbetalinger registreres i skattefogdkontorenes regnskaper i en annen periode enn posteringsdatoen skulle tilsi. Departementet opplyser at Skattedirektoratet er kommet til at bruk av rapporter basert på posteringsdato, samt oppmerksomhet rundt manuelle overføringer (RF-1057) vil kunne løse problemene omkring avvik mellom skatteregnskapene og skattefogdkontorenes regnskaper.

Når det gjelder saldo på FLT-kontoen, viser departementet til direktoratets brev av 16. februar 2001 til Riksrevisjonen der det framgår at saldoen på kontoen for FLT-posteringer kan forklares med at enkelte innbetalinger ikke fordeles hver måned. Det vil derfor på et gitt tidspunkt alltid finnes innbetalinger som er godskrevet FLT-kontoen og gjort opp mot staten uten at fordelingen til mottakerkommunen er foretatt. En avstemming av et regnskapsår vil dermed ikke gi 0 i resultat på landsbasis. Videre opplyses det at direktoratet i samarbeid med en skatteregnskapssentral skal utarbeide en rapport over «ikke fordelte innbetalinger». Direktoratet har mottatt utkast til en slik rapport og tar sikte på at rapporten blir ferdigstilt i løpet av september 2001. Rapporten vil bli brukt til å etablere en balanse som grunnlag for å avstemme saldoen på kontoen for FLT-posteringer på landsbasis.

Riksrevisjonen har merket seg at nye rapporteringsrutiner vil kunne oppklare forholdet med avvik mellom skatteregnskapene og skattefogdkontorenes regnskaper, samt avstemming av saldoen på kontoen for FLT-posteringer på landsbasis. Riksrevisjonens kontroll av FLT-kontoen for 2000 viser en debetsaldo på 27,8 mill. kroner, og det forutsettes at årlig avstemming av FLT-kontoen blir lagt fram fra og med 1998. Riksrevisjonen vil følge opp forholdet gjennom det løpende revisjonsarbeidet.

Saken anses for avsluttet.

2 Eldre merverdiavgiftsrestanser – oppfølging og rapportering

Oppfølgingen av eldre merverdiavgiftsrestanser er omhandlet i Dokument nr. 1 (1999–2000), hvor Riksrevisjonen pekte på at edb-systemet gav en enkel mulighet for rapportering av restkravsrestanser og at det burde vurderes å endre innfordringspraksis på området. Restkravsrestanser er tidligere utgiftsførte krav som er gjeninntatt i reskontroen for at kravene skal gjennomgå maskinelle kontrollrutiner for å avdekke eventuelle innfordringsmuligheter. Videre merket Riksrevisjonen seg at Skattedirektoratet var i ferd med å gjennomgå skattefogdkontorenes rutine-

beskrivelse for innkrevingsarbeidet og at retningslinjene for behandling av restkrav i den sammenheng ville bli justert. Det ble forutsatt at de nye retningslinjene ville medføre en mest mulig ensartet praksis på landsbasis. Restkravsrestansene utgjorde per 31. desember 1998 ca. 1,4 mrd. kroner og per 31. desember 2000 ca. 1,5 mrd. kroner. Tilsvarende forhold er tidligere omtalt i Dokument nr. 1 (1998–1999).

Saken er senest omtalt i Dokument nr. 3:1(2000–2001), jf. Innst. S. nr. 137 (2000–2001) og Stortingets behandling 22. februar 2001. Riksrevisjonen pekte på at det i direktoratets retningslinjer for skattefogdkontorenes innkrevingsarbeid ikke framgår noe minstekrav til de enkelte skattefogdkontorenes rutinebeskrivelser med hensyn til tiltak for å avdekke eventuelle dekningsmuligheter, eller for å gjennomføre fristavbrytende tiltak, for så vidt gjelder eldre restkravsrestanser. Videre pekte Riksrevisjonen på at det kan bli vanskelig å finne fram til egnede indikatorer som kan fange opp eventuelle uforsvarlige variasjoner, så lenge det ikke er satt opp minstekrav til skattefogdkontorenes oppfølging på området.

I forhold til spørsmålet om å innføre minstekrav for skattefogdkontorenes oppfølging av krav overført til restkravsinnfordring, opplyser Finansdepartementet i brev av 17. august 2001 til Riksrevisjonen at departementet har sluttet seg til Skattedirektoratets forslag til endring av retningslinjene for skattefogdenes innkrevingsarbeid av november 1999. De-

partementets tilslutning gjelder direktoratets forslag om at merverdiavgiftsrestanser skal kunne avskrives ved utløp av foreldelsesfristen, forutsatt at sakene har vært gjenstand for en maskinell dekningskontroll i en periode på ni år, uten at det gjennom treff er registrert dekningsmuligheter. Finansdepartementets tilslutning til direktoratets endringsforslag er imidlertid gjort med det forbehold at departementet ønsker lagt inn en «sikkerhetsventil» for å fange opp tilfeller der det kan oppfattes som støtende og/eller være egnet til å svekke den alminnelige betalingsmoral å ikke iverksette fristavbrytende tiltak. Departementet legger i sitt brev til grunn at ovennevnte endring av retningslinjene, supplert med nevnte sikkerhetsventil, samt tiltak fra Skattedirektoratets side for å skjerpe skattefogdkontorenes etterlevelse av rutinene for å nedlegge påleggstrekk, vil kunne sikre forsvarlig oppfølging av restkravsinnfordringen, herunder likebehandling av de avgiftspliktige.

Riksrevisjonen viser til at en maskinell dekningskontroll innebærer en undersøkelse av muligheten for dekning gjennom trekk i skyldnerens arbeidsinntekt/trygd, mens dekningsmuligheter i skyldnerens eventuelle formuesgoder, ikke blir undersøkt i den nevnte ni års perioden, før endelig avskrivning. Riksrevisjonen bemerker at det kan reises spørsmål ved om dette kan medføre tap av inntekter. Forholdet vil bli fulgt opp ved den løpende revisjonen.

Saken anses for avsluttet.

Statsregnskapet 1999

3 Skatteregnskapssentralene – avtalemessige forhold, IT-sikkerhet og dokumentasjon

I antegnelse til statsregnskapet for 1999 pekte Riksrevisjonen på en del mangler vedrørende forholdet mellom Skattedirektoratet og skatteregnskapssentralene, blant annet med hensyn til de avtalene som er inngått med skatteregnskapssentralene, og oppfølgingen fra direktoratet samt IT-sikkerhet og dokumentasjon, jf. Dokument nr. 1 (2000–2001), Innst. S. nr. 138 (2000–2001) og Stortingets behandling 22. februar 2001. Det framgår blant annet at Riksrevisjonen anser det som kritikkverdig at det ikke er satt samme krav til IT-sikkerhet med hensyn til de kommunevise skatteregnskapene som for andre systemer i skatteforvaltningen, og at det er mangler med hensyn til dokumentasjonen vedrørende skatteregnskapssentralenes systemer. Riksrevisjonen forutsatte at departementet klargjør og iverksetter nødvendige tiltak for å sikre tilfredsstillende sikkerhet og dokumentasjon. I innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen gis det blant annet uttrykk for at det er av stor viktighet at skatteregnskapssentrale-

ne følger samme regler for IT-sikkerhet som skatteetaten for øvrig.

Finansdepartementet opplyser i brev av 17. august 2001 til Riksrevisjonen at direktoratet i februar og mars 2001 foretok en omfattende gjennomgang av IT-sikkerheten ved skatteregnskapssentralene i samarbeid med et konsulentfirma. Gjennomgangen viste at det er stor forskjell på sentralenes IT-sikkerhet. Status ved de store regnskapssentralene var i hovedsak akseptabel. Det ble vurdert slik at disse i løpet av relativt kort tid burde ha et tilfredsstillende sikkerhetsnivå. For en kommunes vedkommende ble det avdekket grunnleggende og til dels alvorlige mangler ved IT-sikkerheten. Skatteregnskapssentralene er i etterkant av gjennomgangen blitt tilskrevet av Skattedirektoratet ved brev av 23. mai 2001, og bedt om å kommentere de mangler og avvik som ble avdekket i kartleggingen. Skatteregnskapssentralene er videre bedt om å utarbeide forslag til forbedringer med tilhørende framdriftsplan innen 1. september 2001. Departementet vil følge opp direktoratet i det videre arbeidet.

Departementet opplyser videre at det nå er inngått ny avtale mellom Skattedirektoratet og A/L Kommunedata samt tilleggsavtale om databehandling og tjenester. Det er i avtalen innarbeidet krav til IT-sikkerhet mv. som direktoratet anser som tilfredsstillende. Videre inneholder avtalen en rett til innsyn og kontroll for Skattedirektoratet og Riksrevisjonen i sentralenes systemer for skatteregnskapene med tilhørende rutiner. For Oslo kommunes vedkommende er rett til innsyn og kontroll ivaretatt i form av en tilleggsavtale inngått i april 2001.

Riksrevisjonen har merket seg at Skattedirektoratet har hatt fokus på skatteregnskapssentralene med sikte på at de samme kravene skal stilles til IT-sikkerheten der som i skatteforvaltningen for øvrig. Riksrevisjonen vil understreke viktigheten av god IT-sikkerhet og har merket seg at departementet vil følge opp direktoratets videre arbeid med å sikre tilfredsstillende IT-sikkerhet. Riksrevisjonen vil følge opp forholdet gjennom det løpende revisjonsarbeidet.

Saken anses for avsluttet.

4 Arveavgift, saks- og avgiftsrestanser

Saks- og avgiftsrestansene på arveavgiftsområdet har de senere årene vist en økende tendens, og er tatt opp en rekke ganger i antegnelser til statsregnskapet i perioden 1988–94. Saksrestansene ble ifølge St.prp. nr. 1 (1997–98) forventet å utgjøre ca. 10 000–15 000 saker de nærmeste årene.

I antegnelsene til statsregnskapet for 1999 ble forholdet tatt opp på nytt, jf. Dokument nr. 1 (2000–2001), Innst. S. nr. 138 (2000–2001) og Stortingets behandling 22. februar 2001. Det ble blant annet påpekt at saksrestansene utgjorde ca. 23 000 saker per 31. desember 1999, og at disse dermed i stor grad oversteg departementets forventede tall på 10 000–15 000 saker. Videre ble det framholdt at akkumulerte forfalte avgiftsrestanser utgjorde totalt 92,4 mill. kroner per 31. desember 1999 mot 79 mill. kro-

ner per 31. desember 1998, dvs. en restanseøkning på 17 % i løpet av 1999. Riksrevisjonen gav uttrykk for at den lange saksbehandlingen er svært uheldig og kan medføre problemer for arvingene og innfordringen av avgiftskravene. Videre anførte Riksrevisjonen at den så kritisk på at restansene igjen hadde økt, og forutsatte at departementet etablerte en tettere oppfølging på området, og at det ble iverksatt tiltak som reduserer saks- og avgiftsrestansene vesentlig. I innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen framgår det at komiteen ser med bekymring på at antallet restanser har fordoblet seg i løpet av treårsperioden 1996–99, og det ble understreket at det syntes å være behov for en tettere oppfølging fra departementet.

Finansdepartementet opplyser i brev av 17. august 2001 at Skattedirektoratet det siste året har hatt en tett oppfølging av restansesituasjonen på arveavgiftsområdet. Nedbygging av saksrestansene er gitt høy prioritet, og det er iverksatt en rekke tiltak for å sikre en tilfredsstillende restansesituasjon. Blant annet er det utarbeidet retningslinjer for forenklet saksbehandling, ny rapport i arveavgiftssystemet og regionvise seminarer om arveavgift. Departementet peker på at økt fokusering og iverksatte tiltak på arveavgiftsområdet har gitt resultater, og at resultatene for landet sett under ett viser en svært positiv utvikling. Saksrestansene er redusert fra 18 462 saker per 31. desember 2000 til 11 169 saker per 30. juni 2001.

Når det gjelder akkumulerte forfalte avgiftsrestanser, opplyser departementet at disse er redusert fra 103 mill. kroner per 31. desember 2000 til 82,8 mill. kroner per 2. juli 2001.

Riksrevisjonen har merket seg at økt fokusering og iverksatte tiltak på arveavgiftsområdet har gitt positive resultater i form av reduserte saks- og avgiftsrestanser, og at antall ubehandlede saker nå ligger på nivå som angitt i St.prp. nr. 1 (1997–98). Restanseutviklingen vil bli fulgt opp i den løpende revisjonen.

Saken anses for avsluttet.

II Antegnelser desidert «Til observasjon» som fortsatt står til observasjon

Statsregnskapet 1999

1 Kommune 2312 sokkel/utland – restanse-utviklingen og innkrevingen

Kommune 2312 ble med virkning fra inntektsåret 1980 opprettet som en egen likningskommune for skattlegging, kontroll og innkreving av skatt vedrørende utenlandske arbeidstakere og utenlandske oppdragstakere som er skattepliktige til Norge, og som arbeider med eller driver virksomhet på land eller på den norske kontinentalsokkelen og ikke har annen tilknytning til Norge enn midlertidig opphold/oppdrag i riket eller på sokkelen. Innkrevingen av sokkelskatt/utenlandsskatt er problemfylt og har tidligere vært omtalt i Dokument nr. 1 (1990–91). I tillegg har Riksrevisjonen tidligere tatt opp spørsmålet om behov for bistandsavtaler, jf. blant annet Dokument nr. 1 (1987–88). Staten yter særskilt godtgjørelse til Stavanger kommune for dette arbeidet, som gjøres på vegne av staten.

I antegnelse til statsregnskapet for 1999 pekte Riksrevisjonen på at innkrevingsarbeidet for kommune 2312 sokkel/utland ikke var tilfredsstillende, jf. Dokument nr. 1 (2000–2001), Innst. S. nr. 138 (2000–2001) og Stortingets behandling 22. februar 2001. I innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen framgår det at komiteen blant annet har merket seg at Riksrevisjonen har forutsatt at restansesituasjonen bedres, og at arbeidet med å styrke innkrevingsarbeidet gis høy prioritet, samt at departementet har bedt om kvartalsvis rapportering fra Skattedirektoratet. Komiteen sluttet seg til Riksrevisjonens synspunkter.

Finansdepartementet viser i brev av 17. august 2001 til Riksrevisjonen til tidligere uttalelser om at departementet ser alvorlig på situasjonen, og at utviklingen vil bli fulgt gjennom kvartalsvis rapportering fra Skattedirektoratet. Departementet opplyser at direktoratet har gitt saken høy prioritet. Det er igangsatt en rekke tiltak for å forbedre innkrevingsarbeidet. Det er blant annet innført et nytt elektronisk saksbehandlingssystem, ressursituasjonen er styrket og det har vært tettere oppfølging direkte fra direktoratet. Samtidig har instruks og rutiner vært gjennomgått og oppdatert. Ordningen som ble etablert i januar 2000, der skatteoppkreveren for kommune 2312 rapporterte direkte til direktoratet i en rekke saker, er videreført i 2001. Som et ledd i oppfølgingen av skatteoppkreveren har Skattedirektoratets internrevisjon utarbeidet en rapport om restanseutviklingen og innkrevingen. Finansdepartementet

mottar fortsatt kvartalsvis rapportering om driftssituasjonen ved kommune 2312.

Innføringen av saksbehandlingssystemet synes å ha gitt bedre oversikt over reskontro/krav, forbedringer gjennom maskinelle løsninger på tidligere manuelt arbeid, og større fleksibilitet når det gjelder uttak av rapporter, arbeidslister mv. Etter departementets mening vil dette samlet sett bidra til en bedre oppgavefordeling, prioritering og ressursbruk. Skatteoppkreveren arbeider med sikte på å få tilpasset og ajourført egne rutinebeskrivelser innen utgangen av mai 2001. Ifølge departementet har det imidlertid i første omgang vært nødvendig å prioritere andre tiltak, blant annet å etablere en god og strukturert arbeids- og prioriteringsplan knyttet til kontorets årsyklus. Departementet opplyser at det først og fremst er aktiviteter knyttet til regnskaps-/reskontroføring, for eksempel avstemming, behandling av endringspuljer, inn- og utbetalinger, som blir utført ved kommune 2312. Selve innfordringsaktiviteten er fortsatt for lav. Departementet gir uttrykk for at de iverksatte tiltakene foreløpig ikke har gitt ønskede resultatforbedringer, selv om det nye saksbehandlingssystemet ventes å bidra til resultatforbedring både kvalitativt og kvantitativt på noe sikt.

Departementet uttaler at manglende innfordringsaktivitet gir seg utslag i stadig økende restanser. Ifølge Skattedirektoratet var den bokførte restansen på ca. 490,7 mill. kroner per 30. juni 2001, mot ca. 438,9 mill. kroner per 30. juni 2000. Dette vil si en restanseøkning på ca. 51,8 mill. kroner i forhold til samme tid i fjor. Departementet vurderer dette som bekymringsfullt. Det framgår videre av svaret at Skattedirektoratet ikke vurderer økt ressurstilfang til kommune 2312 som tilstrekkelig til å få resultatene opp på et akseptabelt nivå. Departementet opplyser at tidligere uttalelser om alternative tiltak, for eksempel alternativ administrativ forankring for denne oppgavefunksjonen, vil bli vurdert dersom resultatene ikke blir forbedret.

Riksrevisjonen har merket seg at de gjennomførte tiltakene ikke har bedret restansesituasjonen som forutsatt.

Riksrevisjonen bemerker at det er risiko for betydelige tap av skatteinntekter og anser det som nødvendig å iverksette ytterligere tiltak som styrker selve innfordringen og reduserer restansene.

Saken står fortsatt til observasjon.

Forsvarsdepartementet

II Antegnelser desidert «Til observasjon» som fortsatt står til observasjon

Statsregnskapet 1999

1 Våpen- og ammunisjonsforvaltningen i Hæren

I antegnelsene til statsregnskapet for 1999 tok Riksrevisjonens opp våpen- og ammunisjonsforvaltningen ved 15 Hær- og Heimevernsavdelinger, jf. Dokument nr. 1 (2000–2001), Innst. S. nr. 138 (2000–2001) og Stortingets behandling 22. februar 2001. Blant annet ble det påvist at Forsvaret ikke hadde et ajourført våpenregister, og at oppfølging og innlevering av mobiliseringsvåpen ikke har blitt prioritert. Det har også vært problemer med å få årlige fornyelser av kvitteringene for utleverte våpen fra HV-mannskapene. Videre har store mengder ammunisjon vært utenfor regnskapsmessig kontroll.

Forsvarsdepartementet opplyste i svaret til antegnelsen at arbeidet med inndragning av mobiliseringsutstyr i Hæren var iverksatt. Forsvaret hadde som mål at 85 % av alle våpen skulle være inndratt i 2000 og de resterende i 2001. En ordning med årlig kontroll av mobiliseringsvåpen var nødvendig og etter departementets vurdering gjennomførbart. Dagens rutiner med kvitteringsfornyelser var til fornyet vurdering. Departementet så med bekymring på at praktiseringen av regelverket vedrørende kontroll av ammunisjon ikke syntes å være tilfredsstillende og ville innskjerpe overfor Forsvaret at regelverket og kontrollrutinene skal følges opp.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen uttalte at undersøkelsens konklusjoner gir grunn til bekymring, og understreket betydningen av at Forsvaret har god

kontroll med våpen og ammunisjon, jf. Innst. S. nr. 138 (2000–2001). Forsvarsdepartementet har i brev av 9. juli 2001 uttalt at grensesnittet mellom systemene sentralt våpenregister INA og det regionale forvaltningssystemet EDBRM blir kontinuerlig «trimmet» slik at det til enhver tid skal gi et så korrekt bilde av situasjonen som mulig. Ifølge departementet fungerer systemet nå tilfredsstillende. Antall registrerte mob-våpen utlevert var 12 500 stk. Per 27. juni er 3 461 mob-våpen fortsatt registrert utlevert. Når arbeidet med inndragning av våpen i Hæren er avsluttet, vil kontrollen med våpenbeholdningen være tilfredsstillende. Departementet ser ikke behov for å utarbeide nye forvaltningsrutiner eller bestemmelser som direkte følge av Riksrevisjonens kontroll. Det vil imidlertid være nødvendig å påse at de eksisterende bestemmelsene blir overholdt. Et viktig virkemiddel vil i den sammenheng være gjennomføringen av forvaltningskontroller i Hæren med vekt på kontroll og veiledning ved avdelingene.

Riksrevisjonen har merket seg at inndragning av våpen pågår og skal etter planen være avsluttet innen utgangen av året. Forsvaret står samtidig foran betydelige organisatoriske endringer, herunder skal det foretas bemanningsreduksjoner ved bruk av avgangsstimulende tiltak. Dette kan medføre at fagkompetanse på området reduseres eller forsvinner, noe som igjen kan få konsekvenser for våpen- og ammunisjonsforvaltningen.

Saken står fortsatt til observasjon.

Kommunal- og regionaldepartementet

I Antegnelser desidert «Til observasjon» som anses for avsluttet

Statsregnskapet 1998

1 Distrikts- og regionalpolitiske fond – bruk, oppgjør og regnskapsføring i statsregnskapet

I antegnelsene til statsregnskapet for 1998 påpekte Riksrevisjonen at departementet ikke hadde tilstrekkelige rutiner for oppgjør av fond og tilbakebetaling til statskassen av ubenyttede fondsmidler i henhold til forutsetningene, jf. Dokument nr. 1 (1999–2000). Kontroll- og konstitusjonskomiteen viste til Riksrevisjonens påpekning av alvorlige mangler ved oppgjør og regnskapsføring av fondsmidler, jf. Innst. S. nr. 107 (1999–2000) og Stortingets behandling 17. februar 2000.

Saken ble senest lagt fram for Stortinget i Dokument nr. 3:1 (2000–2001). Komiteen hadde ingen merknader til saken, jf. Innst. S. nr. 137 (2000–2001) og Stortingets behandling 8. februar 2001.

I brev av 10. august 2001 til Riksrevisjonen opplyser Kommunal- og regionaldepartementet at det er foretatt en gjennomgang av hjelpesystemet, rutiner og organisering m.m. i forbindelse med de distrikts- og regionalpolitiske fondene. På grunnlag av de avdekkede forhold er det iverksatt en rekke tiltak for forbedring av rutinene. Det er blant annet innført månedlig avstemming av saldo på fond i Norges

Bank, og rutinene for avstemming mellom fondsregnskap og statsregnskap er innskjerpet. Departementet opplyser også at den interne arbeids- og ansvarsfordelingen for fondene nå er nedfelt skriftlig, og at kompetansen på budsjett- og regnskapssiden er styrket. Kontroll av tilsagnsrammer er innskjerpet. Med de tiltak som er iverksatt, mener departementet å ha et økonomisystem som sikrer nødvendig kontroll og avstembarhet av distrikts- og regionalpolitiske fond, og som gir et grunnlag for oppgjør og innkreving av ubenyttede midler.

Departementet opplyser videre at alle fondsavsetninger, gitte tilsagn og utbetalinger fra og med 1997 og fram til i dag er gjennomgått, og at fondsregnskapet således er komplett for disse årene. Oppgjør av fond med tilbakeføring til statskassen skjer nå i to omganger, ubenyttede tilsagnsrammer etter bevilgningsårets slutt, og ubenyttede enkelttilsagn etter det tredje året etter bevilgningsåret, slik det er forutsatt.

Riksrevisjonen har merket seg de tiltak som departementet har iverksatt.

Saken anses for avsluttet.

Landbruksdepartementet

I Antegnelser desidert «Til observasjon» som anses for avsluttet

Statsregnskapet 1999

1 Regnskap for landbruksavdelingene hos fylkesmannen – tekniske planleggingsenheter

I antegnelsene til statsregnskapet for 1995, jf. Dokument nr. 1 (1996–97) og til statsregnskapet for 1996, jf. Dokument nr. 1 (1997–98) har Riskrevisjonen påpekt at det ved flere fylkesmannsembeter var foretatt regnskapsmessige tilpasninger for de tekniske planleggingsenhetene i landbruksavdelingene. Dette medførte at de reelle inntekter og utgifter vedrørende teknisk planlegging ikke framgår av regnskapet.

Forholdet ble tatt opp på nytt i antegnelsen til statsregnskapet for 1999, jf. Dokument nr. 1 (2000–2001), Innst. S. nr. 138 og Stortingets behandling 22. februar 2001. Det ble også tatt opp at departementet i brev til fylkesmennene har tillatt at overskridelser på post 21 kan dekkes opp ved å holde tilbake tilsvarende beløp på det ordinære driftsbudsjettet under post 01. Landbruksdepartementet opplyste i svaret på antegnelsen at departementet vil vurdere endringer i fullmaktsforholdene og budsjetteringen når det gjelder oppdragvirksomhet i forbindelse med at fylkesmannens administrasjonsbudsjett fra 2001 i sin helhet budsjetteres under Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Landbruksdepartementet har i brev av 3. og 27. august 2001 uttalt at det ikke er gjort endringer i retningslinjene for teknisk planleg-

ging. Departementet opplyser at det i flere henvendelser til fylkesmennene har presisert viktigheten av riktig regnskapsføring. Departementet opplyser videre at det ikke har fått tilbakemeldinger som tyder på at retningslinjene ikke er fulgt i forbindelse med regnskapsavleggelsen for 2000.

Riksrevisjonen konstaterer at overskridelsen på post 21 heller ikke i regnskapet for 2000 er blitt dekket inn som forutsatt. Regnskapet for 2000 viser at det på kap. 1102, post 21 er en merutgift på 2,272 mill. kroner som ikke er dekket opp av merinntekter eller ved innsparingen på post 01. Riksrevisjonen har derfor i brev av 8. august 2001 til Landbruksdepartementet vist til at departementet i svaret på antegnelsen til 1999-regnskapet har uttalt at eventuell merutgift på post 21 skal dekkes opp ved å holde tilbake tilsvarende beløp på det ordinære driftsbudsjettet (post 01), slik at det enkelte fylkesmannsembete skal ha en ytterligere interesse av at teknisk planlegging går i balanse. I praksis betyr dette at et tilsvarende beløp skal innspares for å dekke det uhjemlede merforbruket på post 21. Av regnskapet for 2000 går det imidlertid fram at hele innsparingen på post 01 er overført til 2001, og at merforbruket på post 21 står udekket.

Saken anses for avsluttet.

Samferdselsdepartementet

I Antegnelser desidert «Til observasjon» som anses for avsluttet

Statsregnskapet 1999

1 Nytt økonomisystem i Luftfartsverket – prosjektstyring og konsulentbruk

Det har vært problemer ved innføringen av nytt økonomisystem i Luftfartsverket. Forholdet ble tatt opp i antegnelsene til statsregnskapet for 1999, jf. Dokument nr. 1 (2000–2001), Innst. S. nr. 138 (2000–2001) og Stortingets behandling 22. februar 2001. Av antegnelsen framgikk at manglende budsjettstyring, svak kostnadskontroll, undervurdering av de datatekniske utfordringene samt betydelige forsinkelser har ført til at Luftfartsverket er påført betydelige merkostnader i forbindelse med innføringen av nytt økonomisystem.

Videre framgikk det av antegnelsen at departementet så svært alvorlig på de forholdene som Riksrevisjonen hadde påpekt. Samferdselsdepartementet ville nøye følge opp saken blant annet i forhold til den fastsatte framdriftsplan og de økonomiske konsekvensene for virksomheten. Departementet la derfor opp til at Luftfartsverket ble pålagt å rapportere om prosjektet i tertialrapportene for 2001 samt ved sluttrapport når prosjektet var avsluttet i henhold til den fastsatte framdriftsplanen.

Samferdselsdepartementet opplyser i brev av 6. august 2001 at det ikke er endringer i totalbudsjettet på 191,3 mill. kroner for de planlagte tiltak, men at merverdiavgift på tjenester vil øke prosjektkostnadene. Beløpet inkluderer ikke framtidige tiltak som måtte bli nødvendig for å få systemet på plass.

Departementet opplyser videre at innkjøpssystemet er tatt i bruk i flere regioner samt ved hovedadministrasjonen, og at den forestående omorganiseringen av Luftfartsverket vil kunne forskyve framdriften noe uten at dette skulle ha avgjørende betydning. Innføringen av lagerdelen av systemet er besluttet utsatt til Luftfartsverket har fått erfaring med bruken av innkjøpsdelene av systemet. Luftfartsverket har i det siste året orientert styret på hvert styremøte om status i prosjektet. Det utarbeides månedlige kostnadsoppfølgingsrapporter.

Samferdselsdepartementet har inntrykk av at Luftfartsverket nå har etablert et godt opplegg for den videre gjennomføringen av prosjektet. Departementet har merket seg at det er forsinkelser i fram-

driften både når det gjelder implementeringen av innkjøpsdelen og lagerdelen av systemet. Videre at Luftfartsverket fortsatt ikke har gitt en oversikt over kostnadene for framtidige tiltak. Samferdselsdepartementet er ikke tilfreds med dette og kommer fortsatt til å følge saken nøye opp. Departementet forutsetter at Luftfartsverket rapporterer om oppfølgingen av prosjektet i sine tertialrapporter helt til systemet fullt ut er implementert i virksomheten. I rapporten for andre tertial 2001 forutsettes blant annet gitt en tidsplan for implementering av lagerdelen av systemet og en oversikt over kostnadene for framtidige tiltak.

Departementet legger opp til en omtale av saken i St.prp. nr.1 (2001–2002).

Riksrevisjonen har merket seg at departementet vil følge saken nøye og orientere Stortinget i St.prp. nr.1. Riksrevisjonen vil følge opp prosjektet i den løpende revisjon.

Saken anses for avsluttet.

2 Luftfartsverkets overtakelse av regionale lufthavner – regnskapsmessig behandling av verdiene

I antegnelsene til statsregnskapet for 1999 ble overtakelsen av 26 regionale lufthavner fra tidligere flyplasseiere behandlet. Det vises til Dokument nr. 1 (2000–2001), Innst. S. nr. 138 (2000–2001) og Stortingets behandling 22. februar 2001. Den statlige overtakelsen av eierskapet var ferdigstilt per 1. februar 1998, og ansvaret for lufthavnene ble formelt overført til Luftfartsverket. I antegnelsen konstaterte Riksrevisjonen at det ved overtakelsen forelå uklarheter med hensyn til regnskapsføringen og verdifastsettelsen av de overtatte varige verdier.

Riksrevisjonens kontroll har avdekket at det per januar 2001 fremdeles var uklarheter vedrørende regnskapsføringen av eiendelene, herunder eiendommer, bygninger, inventar, kjøretøyer m.m. ved de 26 regionale lufthavnene. Eiendelene var ikke registrert i Luftfartsverkets økonomisystem. I brev av 24. januar 2001 ba Riksrevisjonen departementet redegjøre for hvilke tiltak som er eller vil bli igangsatt

for at registreringen i Luftfartsverkets økonomisystem skulle bli i overensstemmelse med gjeldende regelverk.

Samferdselsdepartementet anfører i svarbrev av 7. mars 2001 at Luftfartsverket opplyser at det er igangsatt arbeid med hensyn til implementering av et felles materiell- og inventarregister og at det vil bli igangsatt arbeid med å lage oversikt over de eiendeler som skal inngå fra de regionale lufthavnene. I brev av 14. mai 2001 opplyser Samferdselsdepartementet at Luftfartsverket i brev av 7. mars 2001 ble bedt om å utarbeide en forpliktende framdriftsplan over arbeidet med å lage oversikt over de eiendeler som skal inngå fra de regionale lufthavner. Luftfartsverket opplyser i brev av 25. april 2001 til departementet at oppgaven skal være ferdig innen 1. oktober 2001.

I brev av 6. august 2001 opplyser departementet:

«Samferdselsdepartementet la i St.prp. nr. 20 (2000–2001) «Om endring av løyvingar mv. for 2000 på Samferdselsdepartementets område» opp til at verdien av de regionale lufthavnene opprettholdes til kr 0, – i Luftfartsverkets balanse og at nødvendige korrigeringer blir omtalt i Luftfartsverkets regnskap for 2000. Departementets fremlegg var i samsvar med Finansdepartementets behandling av saken, gitt

i brev av 28.05.2001 til Samferdselsdepartementet. Stortinget gjorde vedtak i samsvar med Innst. S. nr. 77 (2000–2001), der Samferdselskomiteen hadde sluttet seg til forslag til vedtak.

Det går frem av Luftfartsverkets brev av 10. 07.2001 at etaten har fulgt opp Stortingets vedtak, og omtalt forholdet i noteopplysningene i årsregnskapet for år 2000, jfr. vurderingsregler for varige driftsmidler.»

I Luftfartsverkets årsrapport 2000, noter til regnskapet (Note 1. Regnskapsprinsipper. Vurderingsregler), opplyses det:

«I forbindelse med overtagelsen av de regionale lufthavnene er det besluttet at Luftfartsverket ikke skal aktivere tilgangene med statens anskaffelseskost. De regionale lufthavnene er derfor aktivert med kr 0 i Luftfartsverkets balanse.»

Det vises for øvrig til Dokument nr. 1 (2001–2002) hvor Riksrevisjonen blant annet har tatt opp mangler i oversikt over Luftfartsverkets eiendommer, herunder at grunnbokshjemmelen til de regionale lufthavnene ennå ikke formelt er overført til staten.

Saken anses for avsluttet.

Forvaltningsrevisjoner behandlet av Stortinget i 1998

Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende ØKOKRIM – Dokument nr. 3:5 (1997–98)

Innledning

Dokument nr. 3:5 (1997–98) Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende ØKOKRIM ble oversendt Stortinget i 15. januar 1998. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 31. mars 1998 (jf. Innst.S. nr. 139 (1997–98)) og saken ble behandlet i Stortinget 3. april 1998. Stortinget fattet følgende vedtak: «Det henstilles til Regjeringen å foreta en nærmere gjennomgåelse av ØKOKRIMs arbeidsmengde, oppgaver og ressurser og komme tilbake til Stortinget i en passende form i nær fremtid.»

Kontroll- og konstitusjonskomiteen bemerket i sin gjennomgang at den var enig med Riksrevisjonen i viktigheten av at det fastsettes entydige og realistiske mål for ØKOKRIMs virksomhet, og at kvaliteten på grunnlagsmaterialet sikres slik at det kan legges til grunn for vurdering av saksbehandlingstid, saksinntak, saker under etterforskning og ferdig etterforskede saker. Komiteen sa seg også enig med Riksrevisjonen i at det kan stilles store spørsmål ved om de uklarerheter som hersker omkring den overordnede styringen av ØKOKRIM, svekker mulighetene for god styring av virksomheten.

Oppsummering av undersøkelsen

Undersøkelsen viste at enkelte oppgaver som er nedfelt i påtaleinstruks, overordnede styringsdokumenter og Regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet, kunne vært fulgt opp bedre.

Det ble avdekket mangler ved kvaliteten på underlagsmaterialet som dannet grunnlaget for vurderingen av saksbehandlingstid, restanser, saksinntak, saker under etterforskning og ferdig etterforskede saker. Med det forbehold, viste undersøkelsen at gjennomsnittlig saksbehandlingstid økte fra 8,2 måneder i 1994 til 12,4 måneder i 1996. Halvparten av sakene hadde en saksbehandlingstid som oversteg ØKOKRIMs eget mål om å avslutte etterforskningen senest ni måneder etter at saken kom inn «med mindre særlige forhold gjør seg gjeldende».

Ifølge Riksrevisjonens undersøkelse var det indikasjoner på uklarerheter omkring ansvarsfordelingen mellom Justisdepartementet og riksadvokaten i den

overordnede styringen av ØKOKRIM. Riksrevisjonen stilte spørsmål ved om dette svekket mulighetene for god styring av virksomheten. Justisdepartementet og riksadvokaten delte ikke Riksrevisjonens oppfatning av uklarerhet omkring ansvarsfordelingen.

Riksrevisjonen stilte spørsmål ved om den store saksmengden kunne få konsekvenser for ressursdisponeringen mellom miljøkriminalitet og økonomisk kriminalitet, og om enheten hadde tilpasset ressursene innen miljøkriminalitet i tråd med de overordnede prioriteringene. Justisdepartementet og riksadvokaten var uenig i Riksrevisjonens vurdering, og sa seg tilfreds med ØKOKRIMs satsning på miljøkriminalitet.

Riksrevisjonen anbefalte departementet å vurdere følgende tiltak:

- en gjennomgang av ØKOKRIMs virksomhet, spesielt forholdet mellom arbeidsmengde, oppgaver og ressurser og oppnådde resultater
- en kartlegging av antallet saker vedrørende økonomisk kriminalitet som ligger ved politidistriktene, og om disse eventuelt burde vært inntatt i ØKOKRIMs saksporfølje
- en vurdering av om ØKOKRIMs styringsverktøy var tilfredsstillende og sikret kvaliteten på styringsinformasjon, herunder rutiner for registrering og bruk av STRASAK.

Departementets oppfølging

Riksrevisjonen har i brev av 23. februar 2001 bedt Justisdepartementet redegjøre for hvilke tiltak som er iverksatt og utviklingen i saksmengden, saksbehandlingstiden og restansesituasjonen. Riksrevisjonen ba om en oversikt over fordelingen av anmodning om bistand fra politidistriktene, saksinntak, samt utviklingen av antall avviste saker. Videre ble det bedt om status for styringssystemene og kvaliteten på styringsinformasjon, herunder rutiner for registrering og bruk av STRASAK. Justisdepartementet har i brev av 23. april 2001 avgitt svar. Riksrevisjonens brev har også vært forelagt riksadvokaten og

ØKOKRIM, og deres uttalelser var lagt ved departementets svar.

Etatsstyring

Justisdepartementet bemerker at arbeidsmengde, oppgaver og ressurser er gjenstand for gjennomgang i de årlige styringsdialogsmøtene som departementet og riksadvokaten har hatt med ØKOKRIM. Det opplyses at det er et nært samarbeid mellom departementet og riksadvokaten om styring og oppfølging av ØKOKRIM, og fra og med 1999 har det vært avholdt felles drøftingsmøte.

ØKOKRIM hadde i 1997 75 faste stillinger, 10 engasjementer og 6 hospitanter. For 2001 er tallet 109 faste stillinger, 3 engasjementer og 6 hospitanter. Det betyr at ØKOKRIM har hatt en betydelig økning i antall årsverk de siste årene. Justisdepartementet mener det har vært et rimelig godt samsvar mellom oppgaver og ressurser innenfor de totalrammer som Stortinget har bevilget.

Saksmengde, saksbehandlingstid og restanser

Det er ikke satt noe mål for hvor mange saker ØKOKRIM skal behandle, men det er et mål at ØKOKRIM

skal behandle de «riktige» sakene. Saksmengden ved ØKOKRIM måles dels ved hjelp av STRASAK, hvor hvert straffbart forhold utgjør en sak, og dels ved hjelp av den interne databasen ØKOSAK, hvor man registrerer sakskomplekser.¹ Verken STRASAK-tallene eller ØKOSAK-tallene sier noe om sakenes omfang.

Tabell 1 Anmeldte saker

År	Antall saker, ØKOSAK	Antall saker, STRASAK
1998	99	818 ²
1999	86	457
2000	96	363

For 2000 var det satt som mål at det skulle være domsfellelse i 90 prosent av alle tiltaksposter. Domsfellelsen dette året var på 94 prosent. Det var også satt som mål at oppklaringsprosenten skulle være på minst 80 prosent. Denne var i 2000 på 83 prosent.

Tabell 2 Saksbehandlingstid, gjennomsnitt

År	Resultatmål	Saksbehandlingstid
1994	273 dager for påtaleavgjorte saker	249 dager
1996	273 dager for påtaleavgjorte saker	377 dager
1998	400 dager for påtaleavgjorte saker	277 dager
1999	360 dager for påtaleavgjorte saker	584 dager ³
2000	275 dager for oppklarte saker	451 dager

ØKOKRIM har i de to siste årene ikke maktet å nå de resultatmålene som er satt for saksbehandlingstiden. Etter riksadvokatens syn bør det være mulig å redusere den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden vesentlig. De viktigste tiltakene vil være å nedarbeide restansene, tilpasse saksinntaket bedre til kapasiteten og å bedre oppfølgingsrutinene. Riksadvokaten vil ha oppmerksomhet rettet mot dette i sin dialog med ØKOKRIM i inneværende år.

Ifølge ØKOKRIMs virksomhetsplan for 2001, vil det bli utarbeidet og iverksatt en ordning for mer

aktiv deltakelse fra ledelsens side når det gjelder planlegging og oppfølging av straffesaksbehandlingen, derunder en ordning for evaluering av straffesaksbehandlingen når sakene er avsluttet.

For 1998, 1999 og 2000 var målet at ØKOKRIM skulle ha påtaleavgjort alle sakskomplekser som var mottatt før henholdsvis 1.7.1996, 1.7.1997 og 1.7.1998. Antall sakskomplekser hvor målet ikke ble nådd, utgjorde for hvert av tre årene henholdsvis 9, 7 og 5. Fra og med 2001 er resultatmålet endret til at antall ikke påtaleavgjorte saker eldre enn 12 måneder ikke skal overstige 120. Per 31.12.2000 var det 140 saker som var eldre enn 12 måneder.

Fordeling av anmodning om bistand

I 1998 var målet å etterkomme relevante bistandsanmodninger fra politidistriktene i økonomiske straffesaker og miljø saker. Det ble i 1998 gitt bistand i til sammen 148 saker fordelt på 44 politidistrikter og 12 andre eksterne enheter.

I 1999 var målet å etterkomme relevante bi-

¹ Ett sakskompleks kan ifølge ØKOKRIM utgjøre fra ett til mange hundre STRASAK-nummer.

² 450 av disse sakene gjaldt såkalte fakturabedragier, som er saker hvor det er sendt ut et stort antall fiktive fakturaer. Mange bedrifter rammes og anmeldelsestallene i STRASAK blir høye.

³ Den høye saksbehandlingstiden skyldes ifølge ØKOKRIM et sakskompleks på ca. 1000 saker med katalogbedragier som ble tatt inn i 1997, og påtaleavgjort i desember 1999. Holdes dette sakskomplekset utenfor, var gjennomsnittlig saksbehandlingstid 240 dager.

standsansmodninger fra politidistriktene. Det ble gitt bistand i til sammen 127 saker fordelt på 41 politidistrikter og 17 andre eksterne enheter.

I 2000 var målet å gi bistand til 2/3 av politidistriktene. I tillegg skulle Konkursteamet gi bistand til 5 politidistrikter etter sitt særskilte bistandskonsept. Det ble gitt ordinær bistand i til sammen 372 saker fordelt på 44 politidistrikter, dvs. 4/5 av distriktene, og 23 andre eksterne enheter. Av disse ga Konkursteamet bistand i 173 saker fordelt på 11 politidistrikter.

Saksinntak og antall avviste saker

Tabell 3 Nye sakskomplekser inntatt etter anmeldelser (ØKOSAK)

År	Antall saker	Hvorav saker fra lokalt politi/påtalemyndighet
1998	99	13
1999	86	5
2000	96	5

Det er relativt få saker som er registrert overtatt fra lokalt politi/påtalemyndighet i 1999 og 2000. ØKOKRIM viser i den forbindelse til at en mengde av de sakene ØKOKRIM mottar fra kontrollorganene i prinsippet like gjerne kunne vært anmeldt til et lokalt politidistrikt. Dersom det i utgangspunktet er klart at ØKOKRIM bør ha saken, er det liten grunn til å gå veien om det lokale politidistriktet. ØKOKRIM peker videre på at politidistriktene etter hvert i større grad er i stand til å håndtere sakene selv, uten å be om at ØKOKRIM overtar. ØKOKRIM forklarer dette med at etaten har brukt stadig mer ressurser på bistand, samtidig som de bistands- og politirevisorene man har fått de senere årene, også medfører at sakene i større grad enn tidligere kan håndteres lokalt.

Riksadvokaten uttaler at man har vært noe bekymret for balansen i saksinntaket, særlig ved at andelen saker som overtas fra politidistriktene er lav sammenlignet med saker som tas inn etter anmeldelse fra private og fra kontrollorganene. Riksadvokaten vil følge opp dette i dialogen med ØKOKRIM.

ØKOKRIM har ikke noe tallmateriale som viser utviklingen i antall avviste saker. ØKOKRIM uttaler at det er vanlig med forhåndskontakt med politidistrikt, kontrollorgan eller lignende før det blir besluttet om saken er av en slik karakter at ØKOKRIM bør inn i bildet og/eller har kapasitet til å ta inn vedkommende sak.

Utvikling i styringssystemer og kvaliteten på styringsinformasjon, herunder rutiner for registrering og bruk av STRASAK

ØKOKRIM uttaler at STRASAK benyttes på lik linje med de andre politidistriktene. I tillegg til STRASAK, har ØKOKRIM siden 1997 utviklet tre databaser som skal gi ytterligere styringsinformasjon til ledelsen på et mer detaljert nivå. ØKOSAK gir informasjon om ØKOKRIMs egne sakskomplekser fra de kommer til ØKOKRIM til de er påtaleavgjort. ØKOBISTAND gir informasjon om bistandssakene. ØKOSTRAFF gir informasjon om påtalevedtak, rettssaker og dommer per person/foretak fra påtalevedtakene blir fattet til rettskraftig avgjørelse.

Etter riksadvokatens vurdering gir de IT-systemer som er i funksjon ved ØKOKRIM nødvendig styringsinformasjon og et godt grunnlag for oppfølging av straffesaksporteføljen.

Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen konstaterer at antall stillinger i ØKOKRIM har økt med cirka 30 de siste årene. Antall saker har i samme tidsrom vært tilnærmet uforandret. ØKOKRIM har likevel de to siste årene ikke hatt en tilfredsstillende måloppnåelse når det gjelder saksbehandlingstid. Riksrevisjonen har merket seg at både Justisdepartementet, riksadvokaten og ØKOKRIM uttaler at dette vil prioriteres. I tildelingsbrevet til ØKOKRIM for 2001 heter det at «departementet legger til grunn at det er mulig for ØKOKRIM å oppnå en vesentlig kortere saksbehandlingstid, enn resultatene for 2000 viser, uten at dette går på bekostning av kvalitet og oppklaring. Raskere saksbehandling bør være ØKOKRIMs viktigste utfordring i 2001».

Riksrevisjonen har for øvrig merket seg at Justisdepartementet mener at det nå er et rimelig godt samsvar mellom oppgaver og ressurser i ØKOKRIM innenfor de totalrammer som Stortinget har bevilget. Riksrevisjonen har også merket seg at Riksadvokaten uttaler at de IT-systemer som er i funksjon i ØKOKRIM gir nødvendig styringsinformasjon og et godt grunnlag for oppfølging av straffesaksporteføljen.

Riksrevisjonen mener at ovennevnte forhold fortsatt bør følges opp og vil foreta en ny oppfølging og vurdering av utviklingen i saksbehandlingstid i 2002. Ressursbruken og bruken av IT-systemene i forhold til resultatstyringen vil ses i sammenheng med dette.

Riksrevisjonens undersøkelse av miljømessige konsekvensutredninger – Dokument nr. 3:6 (1997–98)

Innledning

Dokument nr. 3:6 (1997–98) Riksrevisjonens undersøkelse av miljømessige konsekvensutredninger ble oversendt Stortinget 29. januar 1998. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 19. mars 1998, jf. Innst. S. nr. 130 (1997–98), og saken ble behandlet av Stortinget 31. mars 1998.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen uttalte i sine merknader at det var positivt at konsekvensutredningsprosessen ifølge Riksrevisjonen syntes å ha gitt økt fokus på miljø, høyere bevissthet om miljøeffekter og mer engasjement hos berørte parter. Komiteen hadde videre merket seg at det hersket usikkerhet omkring ansvarsforholdene for at den etterfølgende oppfølging av pålegg i sluttokumentet ble gjennomført. Komiteen hadde også merket seg at det var uklart hvem som hadde ansvaret for oppfølgingen av om antatte miljøkonsekvenser i konsekvensutredningsrapporten stemte overens med den faktiske utvikling. Komiteen la til grunn at regelverket på området måtte forbedres i tråd med Riksrevisjonens undersøkelse.

Oppsummering av undersøkelsen

Stortinget vedtok i 1989 endringer i plan- og bygningsloven som medførte krav om at utbygger ved større utbyggingstiltak tidligst mulig i en egen melding skal utrede konsekvensene for miljøet.

Formålet med Riksrevisjonens undersøkelse var å vurdere om konsekvensutredningsprosessen virket i samsvar med regelverket og intensjonene bak innføringen av ordningen, og hvordan ordningen med konsekvensutredninger fungerte i praksis. Problemstillingene fokuserte på temaene ressursbruk, effekter og oppfølging i fem konsekvensutredningsprosesser.

Undersøkelsen viste at ressursbruken til konsekvensutredninger i de undersøkte prosessene ikke lå over det som ble anslått i forarbeidene til ordningen, men at variasjonene i ressursbruken var stor mellom de ulike prosessene. Undersøkelsen viste også at ordningen førte til grundigere planlegging, flere tilleggsutredninger samt endringer i gjennomføringen og utformingen av tiltaket for å oppnå miljøforbedringer. Konsekvensutredningsprosessen hadde gitt økt fokus på miljø, høyere bevissthet om miljøeffekter og mer engasjement hos berørte parter. Det kom imidlertid fram i undersøkelsen at ansvaret for oppfølgingen av at påleggene i sluttokumentet ble

gjennomført, ikke var klart plassert, og at det ikke var en planmessig og systematisk oppfølging av faktiske virkninger av ulike tiltak fra myndighetenes side.

Departementets oppfølging

Med utgangspunkt i Stortingets behandling av Dokument nr. 3:6 (1997–98) ba Riksrevisjonen 10. april 2001 Miljøverndepartementet gi en redegjørelse for hvilke tiltak som var iverksatt med hensyn til å forbedre regelverket. Departementet uttalte i svarbrev av 16. mai 2001 at de i 1998 igangsatte en revisjon av forskrift om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven. Hensikten var å forbedre regelverket på bakgrunn av forhold avdekket gjennom praktiseringen og funn fra Riksrevisjonens undersøkelse. Forskriften ble vedtatt ved kongelig resolusjon 21. mai 1999, og trådte i kraft fra samme dato. For å imøtekomme de forhold som ble avdekket i forvaltningsrevisjonsrapporten, ble det gjort endringer med sikte på å klargjøre hva som menes med oppfølgende undersøkelser. Det ble presisert i § 14 at det skal framgå av sluttokumentet hvem som har ansvaret for å påse at slike undersøkelser blir gjennomført. Departementet fulgte opp forskriftsendringene med et revidert rundskriv om konsekvensutredninger av september 2000. Ifølge departementet har regelendringen medført at det i flere saker stilles krav til oppfølgende undersøkelser, og at sluttokumentet i større grad presiserer hvem som har ansvaret for å påse at undersøkelsene blir gjennomført. Departementet uttaler videre at de i løpet av 2002 vil ta initiativ til at det blir gjennomført en undersøkelse med sikte på å innhente erfaringer med oppfølgende undersøkelser etter bestemmelsene om konsekvensutredninger.

Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen har merket seg at Miljøverndepartementet har foretatt endringer i regelverket slik som forutsatt av Stortinget. Videre har Riksrevisjonen merket seg at departementet i løpet av 2002 vil ta initiativ til at det blir gjennomført en undersøkelse med sikte på å innhente erfaringer med oppfølgende undersøkelser etter bestemmelsene om konsekvensutredninger.

Saken anses for avsluttet.

Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende bruk av tilleggsatt som administrativt reaksjonsmiddel – Dokument nr. 3:7 (1997–98)

Innledning

Dokument nr. 3:7 (1997–98) Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende bruk av tilleggsatt som administrativt reaksjonsmiddel ble oversendt Stortinget 4. mars 1998. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga innstilling, Innst. S. nr. 175 (1997–98), 5. mai 1998, og saken ble behandlet i Stortinget 19. mai 1998.

Komiteen understreket i innstillingen at det norske skattesystemet er basert på at det gis riktig og fullstendig informasjon til skattemyndighetene, og presiserte betydningen av at det reageres overfor skattytere som uten grunn gir uriktige eller mangelfulle opplysninger med den følge at det utlignes eller kunne blitt utlignet for lav skatt. Komiteen merket seg at undersøkelsen avdekket at tilleggsatt ikke ble ilagt i alle tilfeller hvor vilkårene var til stede. Dette ble vurdert som uheldig, da det blant annet medfører ulik behandling av tilnærmet like saker. Komiteen understreket i tillegg den forebyggende effekten av sanksjonsbruk.

Komiteen merket seg også at Skattedirektoratet hadde opplyst at innføringen av forhåndsutfylt selvangivelse ville måtte medføre en revisjon av de administrative sanksjonsmidlene. Komiteen forutsatte at dette arbeidet ville omfatte en vurdering av om dagens regelverk var hensiktsmessig.

Komiteen ba også departementet sørge for at ligningskontorene praktiserer hele fritaksbestemmelsen i ligningsloven § 10-3, og understreket at skattytere skal få forklare seg om hvorfor feil eller mangler har oppstått før tilleggsatt ilegges.

Oppsummering av undersøkelsen

Formålet med undersøkelsen var å vurdere tilleggsatt som administrativt reaksjonsmiddel og om systemet fungerte etter Stortingets forutsetninger.

Om lag 25 000 skattytere ble ilagt tilleggsatt for inntektsåret 1995. Beløpsmessig utgjorde tilleggsatten ca. 260 mill. kroner.

Undersøkelsen viste at tilleggsatt ikke ble anvendt i en rekke tilfeller hvor vilkårene var til stede. Ressurssituasjonen og tidspresset for å få ligningen ferdig i rett tid var medvirkende årsaker til dette. Tilleggsatt ble oftest ilagt grupper hvor kontrollen var enkel å gjennomføre.

I årene forut for undersøkelsen hadde det vært et klart definert mål for skatteetaten å øke ressursinnsatsen overfor næringsdrivende og tyngre skattytergrupper. I undersøkelsen ble det antatt at denne prioriteringen burde ha gitt seg utslag i et større antall illeggelser av tilleggsatt overfor denne målgruppen enn hva tilfellet var.

Ifølge undersøkelsen ble ikke regelverket om tilleggsatt praktisert likt i de kommunene undersøkelsen omfattet. Ulik praktisering kunne knyttes til anvendelsen av de materielle reglene og til bruken av ulike prosentsetser for tilleggsatt. Det ble framhevet at ligningsetatens struktur med mange enheter krevde solid faglig oppfølging for å oppnå ensartet saksbehandlingspraksis og felles forståelse for praktiseringen av regelverket.

Undersøkelsen avdekket svakheter ved saksbehandlingen på en del områder. Tilleggsatt syntes i liten grad å være benyttet overfor personlig næringsdrivende som leverte mangelfulle ligningsoppgaver. I enkeltsaker hvor tilleggsatt var ilagt, gikk det i svært liten grad fram av vedtakene dersom det hadde vært dissens i ligningsnemnda. Det syntes heller ikke som om det forelå regler vedrørende protokollasjon ved nemndsbehandlingen, noe som kan gi skattyteren et dårligere grunnlag ved eventuell klage og bidra til å svekke skattyterens stilling.

Overordnet oppfølging og kontroll skal sikre at reglene om tilleggsatt praktiseres i samsvar med ligningslovens regler. Undersøkelsen viste at Skattedirektoratet ikke hadde utarbeidet retningslinjer for hvordan fylkesskattekontorenes tilsynsplikt skulle gjennomføres.

Endringer i rammebetingelser og virkemidler

Etter Stortingets behandling av Dokument nr. 3:7 (1997–98) har forhåndsutfylt selvangivelse (PSA) blitt innført som en permanent ordning, og utvikling og økt bruk av edb-støtte har pågått i hele den aktuelle perioden. Skatteetaten har dessuten prioritert ytterligere satsing mot tyngre skattytergrupper. Regelverksutvikling har også pågått.

Høsten 1997 påbegynte Skattedirektoratet et arbeid med å gjennomgå organiseringen av ligningsforvaltningen. Direktoratet foreslo å organisere ligningsforvaltningen etter en distriktsmodell, som innebærer at ligningsforvaltningen i det enkelte fylke inndeles i distrikter som kan omfatte en eller flere kommuner. Stortinget vedtok høsten 2000 at ligningsforvaltningen skal organiseres etter denne modellen.

Finansdepartementet har våren 2001 nedsatt et lovutvalg som skal vurdere reglene om tilleggsatt. Relevante forhold omtales nærmere i punkt 4.

Departementets og etatens oppfølging av undersøkelsen

I brev av 30. mars 2001 ba Riksrevisjonen Finansdepartementet gjøre rede for hvilke endringer og tiltak

som er iverksatt i forbindelse med de forhold som ble tatt opp i Dokument nr. 3:7 (1997–98) og Innst. S. nr. 175 (1997–98). Departementets redegjørelse ble gitt i brev av 27. april 2001.

Innledningsvis bemerker departementet at etter Høyesteretts dom av 23. juni 2000 i Bøhlersaken (Rt. 2000 s. 996), blir ileggelse av tilleggsskatt etter forhøyet sats ansett for å være straff i forhold til den europeiske menneskerettighetskonvensjonen artikkel 6 nr. 1. Reglene for tilleggsskatt etter forhøyet sats er etter dette blitt vanskeligere å praktisere. Departementet viser til at Skattedirektoratet utformet et brev til etaten av 7. juli 2000 hvor konsekvensene av dommen behandles, for å avklare en del av de spørsmål Høyesteretts dom i Bøhlersaken reiste. Innholdet i brevet er innarbeidet i Lignings-ABC for 2000.

På bakgrunn av de mange og vanskelige tolkningsproblemer som reglene om tilleggsskatt har reist i løpet av den tiden reglene har vært praktisert, samt Høyesteretts avgjørelse i Bøhlersaken, er det etter departementets oppfatning behov for en bred gjennomgang av systemet med tilleggsskatt. Departementet viser til at det på denne bakgrunn har oppnevnt et lovutvalg som skal gå igjennom ligningslovens regler om tilleggsskatt, herunder forholdet mellom tilleggsskatt og straff. Det opplyses også at Skattedirektoratet siden april i fjor har kjent til departementets intensjoner om å oppnevne et lovutvalg, og således ikke har prioritert regelverksutvikling på området.

Ifølge departementet har Skattedirektoratet i tiden etter Riksrevisjonenes undersøkelse vedrørende bruk av tilleggsskatt som administrativt reaksjonsmiddel økt oppfølgingen av fylkesskattekontorenes tilsyn med ligningskontorene ved å gi retningslinjer for ligningskontroll. Første utgave forelå i mai 1998, og en revidert utgave kom i juni 1999. Det nevnes også at det for tiden pågår arbeid med å videreutvikle retningslinjene ytterligere. Departementet viser også til at skatteetaten har styrket innsatsen mot verdiorienterte tiltak overfor næringsdrivende i tiden etter at Riksrevisjonens undersøkelse ble foretatt, da dette øker muligheten for å avdekke uriktige og ufullstendige opplysninger som kan gi grunnlag for bruk av tilleggsskatt.

Finansdepartementet uttalte videre i sitt brev av 27. april 2001 at Skattedirektoratet arbeidet med en melding som omhandler diverse problemstillinger knyttet til ligningsloven, herunder tilleggsskatt. Meldingen ble utgitt av Skattedirektoratet i juni 2001, og spørsmålet om tilleggsskatt er viet bred plass.

Departementet framhever også at Lignings-ABC-en er et viktig hjelpemiddel i forbindelse med direktoratets styring av ligningskontorenes rettsanvendelse, og at kapitlet om tilleggsskatt stadig endres. Det bemerkes at kapitlet ble revidert på flere punkter i forbindelse med oppfølgingen av Riksrevisjonens rapport og den etterfølgende behandling i Stortinget.

Når det gjelder komiteens merknad i Innst. S. nr. 175 (1997–98) om at det må sørges for tiltak som sikrer at ligningskontorene praktiserer hele fritaksbestemmelsen i ligningsloven § 10-3, bemerker departementet at det aktuelle avsnittet i Lignings-ABC-en om fritaksgrunnene i ligningsloven § 10-3 nå er endret på flere punkter. Overskriften på det aktuelle avsnittet er endret fra «alder, sykdom mv.» til det mer generelle «unnskyldelige forhold», og teksten er endret slik at det går klarere fram at sykdom og alder bare er eksempler på forhold som kan føre til at skattyters forhold må anses som unnskyldelig. Det vises til at dette ble endret i 1997-utgaven, jf. Lignings-ABC 2000 side 982 punkt 1.11.2.

Videre påpekes det at det fra og med Lignings-ABC 1998 er tatt inn en formulering som gir uttrykk for at ligningsmyndighetene har en selvstendig plikt til å vurdere om det foreligger unnskyldelige forhold, jf. Lignings-ABC 2000 1.c. Tidligere var det bare vist til at det var skattyter som måtte godtgjøre at det forelå unnskyldelige forhold. Departementet uttaler videre at reglene om varsling av skattyter før ileggelse av tilleggsskatt, jf. ligningsloven § 10-2 nr. 5, er omtalt i ovennevnte brev av 7. juli 2000 til etaten. I brevet framheves det at varslingsregelen er en saksbehandlingsregel som skal bidra til at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak om tilleggsskatt fattes, og dermed ivareta skattyters rettssikkerhet.

Departementet viser også til at direktoratet har gitt retningslinjer for praktiseringen av reglene om tilleggsskatt i forbindelse med forhåndsutfylt selvangivelse i Sk. Melding 18/95. Det bemerkes at meldingen er fulgt opp i brev av 22. desember 1998 til etaten, jf. også departementets uttalelse i Ot. prp. nr. 1 (1997–98) og Skattedirektoratets brev av 21. desember 1999. Departementet opplyser for øvrig at direktoratet har informert etaten om at den nå bare i enkelte nærmere beskrevne tilfeller skal anvende de mer lempelige retningslinjene om tilleggsskatt. Dette ble gjort i forbindelse med at forhåndsutfylt selvangivelse ble en permanent ordning. Det nevnes også at den varslede gjennomgangen av sanksjonsreglene i forbindelse med forhåndsutfylt selvangivelse, som omtales i Riksrevisjonens brev av 30. mars 2001, er utsatt i påvente av et lovutvalg som skal gå igjennom tilleggsskatte reglene i sin alminnelighet.

Om organisatoriske forhold i forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2001 vedrørende ligningsforvaltningen, uttaler departementet at omorganiseringen vil medføre at det vil bli opprettet større ligningskontorer, hvilket fører med seg større fagmiljøer som antas å ha en bredere kompetanse enn det som er tilfellet i dag. I tillegg påpekes det at ligningskontorene nå, etter lovendring, selv har kompetanse til å ilegge tilleggsskatt, jf. ligningsloven § 8-4. Samlet vil dette etter departementets oppfatning kunne bidra til en mer ensartet praktisering av reglene om tilleggsskatt. Det opplyses at

kompetanseendringen rent teknisk medfører at en eliminerer muligheten for at tilleggsskatt ilegges uten at dette kodes i DSB-systemet, jf. Riksrevisjonens rapport punkt 5.4.2, og at årsaken til dette er at ligningskontoret ikke lenger vil måtte avvende nemndas vedtak før tilleggsskattekravet legges inn i systemet.

Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen har merket seg at Finansdepartementet har iverksatt en rekke tiltak i forbindelse med oppfølgingen av Dokument nr. 3:7 (1997–98), og har spesielt merket seg at departementet har oppnevnt et lovutvalg som skal gå igjennom ligningslovens regler om tilleggsskatt. Med bakgrunn i dette vurderes det som lite aktuelt å foreta ytterligere oppfølging av undersøkelsen.

Saken anses for avsluttet.

Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende omfang, lærlinger og økonomi i Reform 94 – Dokument nr. 3:9 (1997–98)

Innledning

Dokument nr. 3:9 (1997–98) Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende omfang, lærlinger og økonomi i Reform 94, ble oversendt Stortinget 31. mars 1998. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 19. mai 1998, jf. Innst. S. nr 189 (1997–98), og saken ble behandlet av Stortinget 9. juni 1998.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen framhevet i sine merknader at de undersøkte fylkeskommunene var uenige i grunnlaget for beregning av omfang som var fastsatt i omfangsforskriften av 20. april 1994. Ifølge komiteen utformet Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet omfangsforskriften uten å ta tilstrekkelig hensyn til etterspørselen etter videregående opplæring og situasjonen på arbeidsmarkedet. Kontroll- og konstitusjonskomiteen var derfor enig med Riksrevisjonen i at det var uheldig at det ikke var oppnådd en felles forståelse mellom forvaltningsnivåene om grunnlaget for omfangsberegningene. Kontroll- og konstitusjonskomiteen konstaterte videre at ingen av de undersøkte fylkeskommunene hadde nådd målsettingen om at en tredjedel av avgangskullet fra grunnskolen på landsbasis skulle få tilbud om lærlingeplass. Komiteen var samtidig tilfreds med at departementet arbeidet aktivt for å følge opp denne målsettingen overfor fylkeskommunene.

I Innst. O. nr. 70 (1997–98) til Ot.prp. nr. 46 (1997–98) Om lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) ba kirke-, utdannings- og undervisningskomiteen regjeringen om å foreta en gjennomgang av omfangsforskriften i forbindelse med evalueringen av Reform 94.

Oppsummering av undersøkelsen

Reform 94 innebærer at ungdom mellom 16 og 19 år har fått en lovfestet rett til tre års videregående opplæring. For fag under lov om fagopplæring i arbeids-

livet ble det innført en hovedmodell med to år i skole og resten av opplæringen i bedrift. Reformen ble vedtatt av Stortinget 16. juni 1992 og fikk en iverksettingsperiode som strakte seg over fire år, fra skoleåret 1994/95 til 1997/98. For å sikre søkere over 19 år som ikke fikk en lovfestet rett til videregående opplæring, adgang til videregående opplæring ble fylkeskommunene forpliktet til å ha et faktisk antall elever/lærlinger med og uten rett under opplæring som tilsvarte minimum 375 prosent av et årskull i iverksettingsperioden, jf. Forskrift av 20. april 1994 og rundskriv F-24-94. I tillegg ble fylkeskommunene forpliktet til å gi alle lærlinger et tilbud om lærlingeplasser ute i en bedrift, og i praksis skulle dette tilsvare en tredjedel av årskullet. Dessuten forutsatte Stortinget at det på driftssiden skulle være økonomisk dekning for å gjennomføre reformen med statlige overføringer og fylkeskommunal ressursbruk til videregående opplæring på samme nivå som i 1992.

Undersøkelsen som begrenset seg til områdene omfang, lærlinger og økonomi, og som ble foretatt i fem fylkeskommuner, viste at departementet hadde manglende styring med gjennomføringen av reformen gjennom iverksettingsperioden. For det første hadde ikke forvaltningsnivåene oppnådd felles forståelse om grunnlaget for omfangsberegningene. For det andre dimensjonerte ikke fylkeskommunene kapasiteten slik at målet om at det faktiske antallet elever/lærlinger under opplæring tilsvarte minimum 375 prosent av et årskull, ble nådd. Et stort flertall av fylkeskommunene klarte ikke å nå målene år etter år, og departementet fulgte ikke opp fylkeskommunenes resultater underveis på en systematisk, løpende og samordnet måte. Fordi resultatmålet ville kreve en nokså stor kapasitetsutvidelse og omfattende innretning av tilbudene tilpasset de voksne søkernes behov, ble dimensjoneringen av tilbudet et økonomisk spørsmål for fylkeskommunene.

Fylkeskommunene klarte heller ikke å gi en tredjedel av ungdomskullet tilbud om lærlingeplass, for-

di tilbudet om lærlingeplass ikke stemte overens med elevenes faktiske behov. Dessuten var det ikke etablert måltall for den enkelte fylkeskommune på området. Undersøkelsen viste at departementet ikke gikk inn og undersøkte årsakene til den manglende resultatoppnåelsen i den enkelte fylkeskommune. Departementet brukte bare i begrenset grad statens utdanningskontorer til å følge opp resultatene i fylkeskommunene.

Den økonomiske utviklingen i hver fylkeskommune var heller ikke tilfredsstillende fulgt opp fra departementets side. På den ene side var de økonomiske konsekvensene av reformen ikke tilfredsstillende utredet av departementet i samsvar med regelverksinstruksjonen. På den annen side valgte departementet å varsle de fylkeskommunene som ikke nådde målene, om at de fylkeskommunale budsjettene for 1997 ville bli opphevet om det ikke ble avsatt tilstrekkelige midler til å oppfylle omfangsforordningen. Riksrevisjonen stilte spørsmål ved om departementet hadde anledning til å gi et slikt varsel, og om bruken av virkemiddelet var et adekvat initiativ. Riksrevisjonen påpekte også at departementets resultatoppfølging på området slik den hadde fungert til da, kunne få som konsekvens at skolestrukturen i fylkeskommunene ble sentralisert. En sentralisert skolestruktur ville indirekte undergrave intensjonene i reformen som blant annet framhever at fylkeskommunene fortsatt skal ha en desentralisert skolestruktur.

Departementets oppfølging

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet ga i brev av 3. juli 2001 en oppsummering av tiltak og status i forhold til temaene omfang, lærlinger og økonomi som ble beskrevet i dokumentet. Riksrevisjonen har i tillegg gjennomgått departementets beskrivelse av situasjonen på området i St. prp. nr. 1 (2000–2001).

Departementet opplyser at bestemmelsene om omfang og omfangsberegningen ble opphevet i den nye forskriften på området. Dette skjedde som en følge av at Reform 94 ble evaluert i St. meld. nr. 32 (1998–99) Videregående opplæring. Departementet konkluderte der blant annet med at omfangsforordningen ikke hadde fungert etter hensikten. Som en følge av Stortingets behandling av St. meld. nr. 32 (1998–99) og St. meld. nr. 42 (1997–98) Kompetansereformen, foreslo departementet å endre opplæringsloven slik at også de voksne søkerne fikk en rett til videregående utdanning. Lovendringen ble vedtatt av Stortinget ved behandlingen av Ot. prp. nr. 44 (1999–2000) Om lov om endringer i lov av 17. juli 1968 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringen (opplæringsloven) m.m. De som er født før 1. januar 1978, fikk en rett til grunnskoleopplæring og videregående opplæring, og de nye rettighetene trådte i kraft i august 2000. Departementet endret i den

forbindelse også forskriften til opplæringsloven som ble vedtatt av Regjeringen 28. juni 1999.

Departementet opplyser at de i perioden fra 1996 og fram til i dag har fulgt opp utviklingen av antall voksne søkere til skoleplassene. Dette vil de også gjøre i tiden framover. Utviklingen i perioden viser at antall voksne som søkte skoleplass, har sunket med 33 500 søkere, mens antallet søkere i alderen 16–18 år har steget med ca. 14 000 i samme periode. Årsakene til dette kan være mange og sammensatte, jf. St.meld. nr. 32 (1998–99) Videregående opplæring, s. 49–50. Også antallet voksne uten lovbestemt rett til videregående opplæring som ikke fikk tilbud om skoleplass, sank i perioden. Mens 12,2 % av de voksne søkerne uten rett sto uten skoleplass etter fellesinntaket i 1996, hadde den tilsvarende andelen sunket til 6,8 % i 1999.

Retten til videregående opplæring medfører også et krav overfor fylkeskommunene om at opplærings tilbudet skal være tilpasset den enkeltes behov. Ifølge departementet arbeider fylkeskommunene målbevisst for å kunne tilby voksne søkere en tilpasset, videregående opplæring og etablere et system for vurdering av voksnes realkompetanse. Departementet følger opp dette arbeidet gjennom arbeidet med *Realkompetanseprosjektet* og prosjektet *Fleksible undervisningsmodeller* der det arbeides systematisk med å hjelpe fylkeskommunene til å etablere og tilrettelegge fleksible opplæringstilbud for de voksne. Begge prosjektene er en del av departementets satsing i forbindelse med Kompetansereformen. I prosjektet *Fleksible undervisningsmodeller* har departementet for inneværende år avsatt 18 mill. kroner til formålet. Til *Realkompetanseprosjektet* har departementet for inneværende år avsatt 20 mill. kroner.

For Reform 94 var det også en viktig målsetting å øke antallet lærlingekontrakter for ungdom med rett til videregående opplæring. Departementet opplyser at de i løpet av perioden 1996 og fram til i dag har fulgt opp utviklingen av tilbud og etterspørsel av lærlingeplasser. I framtiden vil departementet følge opp antallet nye lærlingekontrakter gjennom statistikken fra SSB. På grunnlag av utviklingen og vurderingen av denne, vil departementet iverksette eventuelle tiltak.

Utviklingen på området så langt viser at antallet inngåtte lærlingekontrakter har steget fra 8 834 i 1993 til 14 532 i 1999. Løpende lærlingekontrakter har steget fra 18 991 i 1993 til 30 099 i 2000. Antall elever som etterspør lærlingeplasser, har gått ned fra 16 882 i 1997 til 13 286 i 2000. Det årlige antallet nye lærlingekontrakter steg etter innføringen av Reform 94 fram mot 1996 og har deretter vist en svakt synkende tendens som en følge av at antallet elever som søker lærlingekontrakt, er synkende. Fra 1998 har det hvert år blitt tegnet flere lærlingekontrakter enn det har vært søkere til lærlingeplasser. Det skyldes blant annet at noen lærlingekontrakter tegnes med voksne søkere som ikke har søkt fylkeskommu-

nen. I perioden 1997 til 2000 er antallet elever som får fagopplæring i skole i fag som skal ha fagopplæring i bedrift redusert med ca. 57 %. Departementet konkluderer med at fylkeskommunene har klart å opprettholde et høyt antall lærlingebedrifter, og at tilgangen på lærlingeplasser i forhold til antall søknader er blitt bedre de siste årene.

Også i St. prp. nr. 1 (2000–2001) oppsummerer departementet statusen på området med at flere unge får lærlingekontrakt nå enn før Reform 94. Dette har sammenheng med at tilgangen på lærlingeplasser er blitt bedre, og at antall elever fra 1994 til 1999 har gått ned fra 191 427 til 164 228. Nedgangen i antall elever har sammenheng med endringer i befolkningsutviklingen.

På området økonomi opplyser departementet at de har fått et nytt system som vil gi grunnlag for bedre sammenligninger og oppfølging av fylkes-

kommunene. Økonomisystemet er nå under innføring og vil på sikt gi grunnlag for en mer enhetlig rapportering fra fylkeskommunene. Systemet kalles FYLKESKOSTRA, og det er blitt utviklet gjennom et samarbeid mellom KRD, SHD, KUF, SSB og fylkeskommunene.

Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen konstaterer at Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet synes å ha fulgt opp saken som forutsatt av Stortinget under behandlingen av Riksrevisjonens rapport.

Riksrevisjonen ser derfor på det nåværende tidspunkt ingen grunn til å følge saken opp med en ny undersøkelse.

Saken anses for avsluttet.

Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltningen av rammetilskuddet til Norges Idrettsforbund – Dokument nr. 3:12 (1997–98)

Innledning

Dokument nr. 3:12 (1997–98) Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltningen av rammetilskuddet til Norges Idrettsforbund (NIF) ble oversendt Stortinget 4. juni 1998. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 15. oktober 1998, jf. Innst. S. nr. 5 (1998–99), og saken ble behandlet av Stortinget 29. oktober samme år.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen bemerket at departementets system for mål- og resultatstyring bare i begrenset grad ga relevant informasjon i forhold til de overordnede idrettspolitiske målsettingene. Komiteen kommenterte at det burde utarbeides et helhetlig plan- og rapporteringssystem, de overordnede politiske målsettingene burde tydeliggjøres, og departementet burde vurdere å evaluere effekten av spillemidlene.

Oppsummering av undersøkelsen

Undersøkelsen viste at Kulturdepartementets system for mål- og resultatstyring i oppfølgingen av idrettens bruk av spillemidler bare omfattet NIF sentralt, særforbund og idrettskretser, mens mesteparten av idrettsaktiviteten skjedde i regi av idrettslag. Riksrevisjonen bemerket at evalueringer og begrensede undersøkelser kunne være mer egnede virkemidler for å få informasjon om virkningene av aktiviteter og ressursinnsats i hele idretten.

Fordelingssystemet til særforbundene var til dels

skjønnsbasert med fokus på forbundenes aktiviteter og egenart. Undersøkelsen viste at medlemsutvikling i og rekruttering til forbundene ga utslag i den faktiske fordelingen av rammetilskuddet, men Riksrevisjonen reiste spørsmål om idrettspolitiske hensyn burde vektlegges sterkere ved denne fordelingen.

Undersøkelsen avdekket vesentlige svakheter ved NIFs plan- og rapporteringssystem, blant annet i forhold til målangivelse i planene og hvilket nivå i organisasjonen som hadde ansvar for å gjennomføre planlagte tiltak. Etter Riksrevisjonens vurdering burde det utvikles et helhetlig plan- og rapporteringssystem som var basert på nøkkelresultater i virksomheter i NIF sentralt og i særforbund og idrettskretser. Denne nøkkelinformasjonen om utviklingen i norsk idrett burde departementet rutinemessig formidle til Stortinget.

Riksrevisjonen gjennomgikk departementets tildelingsbrev til NIF for perioden 1995–1997 og mente at departementet i større grad burde tydeliggjøre statens forventninger og krav i den skriftlige kommunikasjonen med NIF, samt forbedre departementets oppfølging av kontakt- og drøftingsmøtene med NIF.

Undersøkelsen avdekket at departementet ikke hadde utformet skriftlige retningslinjer for oppfølgingen av idrettens bruk av spillemidlene, slik det var forutsatt i økonomireglementet. Riksrevisjonen påpekte at det ble forventet at departementet utarbeidet skriftlige retningslinjer.

Departementets oppfølging av undersøkelsen

Med utgangspunkt i tiltak foreslått i Dokument nr. 3:12 (1997–98) og Stortingets behandling av Riksrevisjonen i brev av 3. april 2001 Kulturdepartementet gjøre rede for hvilke endringer og tiltak som var iverksatt. Kulturdepartementet besvarte dette i brev av 8. mai 2001. Kulturdepartementet uttaler at etter Riksrevisjonens undersøkelse er det utviklet et nytt system for tildeling og rapportering av spillemidler til NIF. I St.meld. nr. 14 (1999–2000) *Idrettsliv i endring* omtales i kapittel 7.2 *Ny budsjettstruktur for overføring av spillemidler til NIF*. Den nye budsjettstrukturen innebærer at man har gått bort fra systemet med et stort rammetilskudd og en rekke øremerkede poster og over til fire rammetilskudd og noen få øremerkede poster. De fire rammetilskuddene er knyttet opp mot tre grunnleggende mål med tilhørende målformuleringer for statlig støtte til idrettsformål. Ifølge departementet blir de overordnede statlige idrettspolitiske målene i langt sterkere grad synliggjort gjennom den nye budsjettstrukturen.

Departementets målsetting var at de nye prinsippene for overføring av spillemidler til NIF skulle gjøres gjeldende fra og med fordelingen for 2000, og systemet skulle innføres med en overgangsperiode på tre år. Ved tildelingen for 2000 fikk NIF for første gang spillemidler etter ny budsjettstruktur knyttet til de overordnede statlige idrettspolitiske målene. Departementet har lagt vekt på å bidra til å tilpasse NIFs interne plan-, budsjett- og rapporteringssystem til den nye budsjettstrukturen.

Ifølge departementet er NIF godt i gang med å innføre et nytt og helhetlig plan- og rapporteringssystem. Formålet med det nye systemet er i første rekke å få hele norsk idrett til å arbeide mot felles mål, og å synliggjøre ressursbruk og resultater i forhold

til disse. Med det nye systemet vil NIF sentralt, idrettskretser, idrettens studieforbund og særforbund ha felles mål- og resultatstyringssystem. Systemet vil være innført av NIF sentralt i løpet av 2001. En del av særforbundene har også tatt det i bruk, men det forventes ikke at det vil være implementert fullt ut i organisasjonen før om 3–4 år.

Videre opplyser Kulturdepartementet at evalueringer vil være et godt egnet virkemiddel for å vurdere måloppnåelse og effekt av spillemidlene. I de senere år har departementet iverksatt evalueringer av ulike virkemidler på idrettsområdet, og departementet forventer at en evaluering i forhold til iverksettningen av ny budsjettstruktur vil bli igangsatt i løpet av høsten 2001.

I henhold til St.meld. nr. 14 (1999–2000) skal regjeringen i hver stortingsperiode legge fram en stortingsmelding om idrett og fysisk aktivitet for å gi nøkkelinformasjon om utviklingen innen idrettsområdet. I tillegg skal kulturministeren jevnlig holde redegjørelser i Stortinget om utviklingen i norsk idrett.

Kulturdepartementet hadde vedtatt nye retningslinjer for oppfølging av idrettens bruk av spillemidler 22. mai 1998, før Stortinget behandlet Riksrevisjonens undersøkelse. Komiteen uttrykte tilfredshet med dette i Innst. S. nr. 5 (1998–99).

Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen konstaterer at Kulturdepartementet synes å ha fulgt opp saken som forutsatt. Kulturdepartementets system for tildeling og oppfølging av rammetilskuddet til NIF er under endring og bør kunne gi tilstrekkelig informasjon om de overordnede idrettspolitiske målene nås.

Saken anses for avsluttet.

Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende bostøtte til barnefamilier – Dokument nr. 3:13 (1997–98)

Innledning

Dokument nr. 3:13 (1997–98) Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende bostøtte til barnefamilier ble oversendt Stortinget 26. juni 1998. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 5. november 1998, jf. Innst. S. nr. 20 (1998–99), og saken ble behandlet i Stortinget 16. november samme år.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen fant ikke at ordningen var tilstrekkelig treffsikker så lenge nærmere $\frac{3}{4}$ av barnefamiliene i undersøkelsen ikke mottok bostøtte på grunn av boligavgrensningen, selv om de hadde inntekter under inntektsgrensen for bostøtte. I St.prp. nr. 1 (1998–99) foreslo regjeringen å oppheve boligavgrensningen for barnefamilier som leier bolig. Komiteen pekte på at det fortsatt var «hull» i ordningen i forhold til barnefamilier med egen bolig finansiert i private kredittinstitusjoner. Komiteen kunne ikke se at det skulle være vanskeligere å stille krav til «nøktern og god standard» i et bolig enn i leiet bolig.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen hadde videre merket seg at ordningen bare i begrenset grad traff barnefamilier med to voksne med svak økonomi, og ba derfor departementet vie dette forholdet særlig oppmerksomhet framover. Komiteen mente også at både målsettingen om å investere i bolig, egen eller leiet, og målsettingen om å gi barnefamilier med svak økonomi botrygghet ved inntektsbortfall, burde vies oppmerksomhet framover. Komiteen påpekte videre at det bør vurderes å etablere rutiner som fanger opp vesentlige inntektsøkninger hos bostøttemottakerne, men pekte samtidig på at gevinsten ved dette måtte veies opp mot det merarbeid dette ville medføre administrativt.

Oppsummering av undersøkelsen

Undersøkelsen stilte spørsmål ved om enkelte av bostøtteordningens resultater samsvarte tilstrekkelig med ordningens målsettinger i forhold til barnefamilier. Det ble også stilt spørsmål ved resultatoppfølgingen og kontrollen med ordningen.

Beregninger av bostøttemottakernes totale økonomiske situasjon viste at de fleste mottakerne hadde svak økonomi, dvs. høyere utgifter enn inntekter. Når alle inntekter og kostnader tas med i beregningene hadde barnefamilier med to voksne gjennomsnittlig svakere økonomi enn barnefamilier med en voksen. Riksrevisjonen stilte derfor spørsmål ved om ordningen i større grad burde ta hensyn til husholdningens sammensetning av barn og voksne ved beregning av bostøtte.

Undersøkelsen indikerte at ikke alle barnefamilier med svak økonomi mottok bostøtte, noe som blant

annet kunne ha sammenheng med boligavgrensningen i ordningen. Boligavgrensningen innebar at barnefamilier med svak økonomi ikke var kvalifisert for bostøtte om boligene var finansiert i private kredittinstitusjoner.

Det ble også stilt spørsmål ved om bostøtten i tilstrekkelig grad gir nødvendig botrygghet ved inntektsbortfall. Beregninger viste at barnefamilier med to voksne som i utgangspunktet ikke var kvalifisert for bostøtte, heller ikke ville oppnå bostøtte ved arbeidsledighet. Enslige forsørgere ville i større grad være kvalifisert for bostøtte ved et slikt inntektsbortfall. For alle barnefamilier som allerede mottok bostøtte og deretter opplevde inntektsbortfall, ville økningen i bostøtten bare dekke en del av bortfallet.

I undersøkelsen ble det også vist til at bostøtten bidro positivt for å nå andre av ordningens målsettinger. Målet om at mottakerne skulle kunne bo i gode og nøkterne boliger ble i stor grad nådd, selv om husholdninger med to voksne kom noe dårligere ut enn enslige forsørgere. Bostøtten bidro også til botrygghet ved at mottakerne kunne bli boende, men det ble stilt spørsmål ved om ordningen i tilstrekkelig grad bidro til å investere i bolig.

Undersøkelsen viste at minimum 10 prosent av mottakernes faktiske inntekt lå over grensen for å motta bostøtte. Ved beregning av bostøtte legges to år gamle ligningstall til grunn. Det ble reist spørsmål om det burde vurderes å etablere rutiner som fanger opp vesentlige inntektsøkninger hos bostøttemottakerne.

Etter Riksrevisjonens vurdering ga rapporteringen til Stortinget, gjennom budsjettproposisjonene og melding om Husbankens virksomhet, i begrenset grad informasjon som ga grunnlag for å vurdere bostøtteordningens resultater. Dette gjaldt både opplysninger om hvilke resultater som ble nådd i forhold til de enkelte målgruppene, og i hvilken grad bostøtten bidro til å nå ordningens målsettinger.

Departementets oppfølging

Riksrevisjonen ba i brev av 23. februar 2001 om Kommunal- og regionaldepartementets redegjørelse for hvilke endringer og tiltak som har blitt iverksatt. Vedlagt departementets svar av 26. mars 2001, lå blant annet St.meld. nr. 49 (1997–98) Om boligetablering for unge og vanskeligstilte og St.meld. nr. 50 (1998–99) Utjammingsmeldinga.

Departementet viser til foretatte undersøkelser i regi av Husbanken, hvor ulike sider av bostøtten har blitt behandlet. Dette gjelder temaer som bostøtte og boligkonsum og forholdet mellom bostøtte og sosialhjelp. Resultatene av undersøkelsene er også

tatt med i budsjettproposisjonene og meldingen om Husbankens virksomhet.

For målsettingen om at bostøtteordningen skal treffe barnefamilier med svak økonomi, viser departementet til at boligavgrensningen for barnefamilier som leier bolig, har falt bort, og at boutgiftstaket for barnefamilier har blitt økt med virkning fra og med 1999. Utvidelsen i boligavgrensningen førte til at i underkant av 5 000 nye husstander mottok bostøtte, og utgjorde isolert sett en merutbetaling av bostøtte på nærmere 68 mill. kroner.

Til spørsmål om det bør vurderes å etablere rutiner som fanget opp vesentlige inntektsøkninger hos bostøttemottakerne, viser departementet til at dette vil kreve en omlegging til flere manuelle rutiner. Departementet viser også til at Husbanken vil kartlegge omfanget av saker der det har vært en inntektsøkning i forhold til den siste avsluttede skatteliggingen, og så vurdere om dette er et stort problem eller ikke.

Departementet viser til at omtalen av bostøtte i de årlige budsjettproposisjonene har blitt forbedret. Det har også blitt lagt vekt på meget fyldige rapporteringer av bostøtte i flere stortingsmeldinger de siste årene. Ifølge departementet gir St.meld. nr. 16 (2000–2001) en god beskrivelse av bostøtteordningens resultater/måloppnåelse. Meldingen beskriver også konsekvensene av de siste regelverkstiltakene, og det rapporteres i forhold til større utredninger som er gjennomført.

Det opplyses at Husbanken arbeider aktivt med å forbedre dagens statistikkrapportering knyttet til bostøtteordningen. I den forbindelse har Husbanken nylig igangsatt et prosjekt som skal vurdere dagens resultatindikatorer for ordningen. Det tas sikte på å presentere dette arbeidet i budsjettproposisjonen for 2002.

Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen har merket seg de undersøkelser og tiltak som departementet viser til er gjennomført eller igangsatt, og at det er vedtatt en utvidelse i boligavgrensningen og økning av boutgiftstaket. Riksre-

visjonen konstaterer at boligavgrensningen fortsatt utelukker barnefamilier med svak økonomi som eier egen bolig finansiert i private kredittinstitusjoner. Departementet har ikke kommentert det videre arbeidet i forhold til denne delen av boligavgrensningen.

Departementet har heller ikke kommentert hvilke vurderinger, utredninger, planer eller andre tiltak som er aktuelle for at bostøtteordningen på en bedre måte skal ta hensyn til husholdningens sammensetning av barn og voksne ved beregning av bostøtte. Dette gjelder også i forhold til målsettingene om å investere i bolig, egen eller leiet, og å gi botrygghet ved inntektsbortfall for barnefamilier med svak økonomi.

Riksrevisjonen har merket seg den varslede kartleggingen av mottakerne som har hatt inntektsøkninger i forhold til den siste avsluttede skatteliggingen. Riksrevisjonen forventer at spørsmålet om å gi søkere og mottakere av bostøtte mulighet for å varsle om deres nåværende faktiske inntekt i vesentlig grad overstiger ordningens inntektsgrenser, også blir belyst. Denne muligheten gis allerede til søkere/mottakere om deres nåværende inntekt reduseres eller faller bort. I slike tilfeller kan det søkes om bostøtte på grunnlag av dagens reelle inntekt, selv om søkerne ikke ville vært kvalifisert for bostøtte om siste avsluttede skatteligging ble lagt til grunn. Det understrekes at Riksrevisjonen ikke etterlyser arbeidskrevende rutiner, eller andre større omlegginger som reduserer fordelene med den automatiserte ordningen.

En gjennomgang av aktuelle stortingsdokumenter viser at rapporteringene har blitt forbedret. Sett i forhold til kravene som bevilgningsreglementet og økonomireglementet stiller til beskrivelse av mål og resultatrapportering, gir etter Riksrevisjonens vurdering de årlige budsjettproposisjonene fortsatt lite informasjon om hvilke resultater som oppnås, både i forhold til ordningens målsettinger og i forhold til målgruppene.

Riksrevisjonen mener at ovennevnte forhold fortsatt bør følges opp, og Riksrevisjonen vil foreta en ny oppfølging og vurdering i 2002, da blant annet Husbankens arbeid med å forbedre rapporteringen bør være ferdig.

Riksrevisjonen uttaler

Riksrevisjonens gjennomgåelse og vurdering av antegnelse til statsregnskapene for 1998 og 1999 desident «Til observasjon» og en oppfølging av seks forvaltningsrevisjoner behandlet av Stortinget i 1998 sendes Stortinget.

Vedtatt i Riksrevisjonens møte 20. september 2001

Bjarne Mørk-Eidem

Eivind Eckbo

Tore Haugen

Helga Haugen

Brit Hoel

Björg Selås